

SQ4R STRATEJİSİNİN OKUDUĞUNU ANLAMAYI GELİŞTİRMEDEKİ ÖNEMİ

The Importance Of SQ4R Strategy In Improving Reading Comprehension Skill

Meryem Merve ULAŞ

Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sınıf Eğitimi Bölümü, Bartın/Türkiye
ORCID: 0000-0002-8514-1755

Doç. Dr. Muammer YILMAZ

Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Bartın/Türkiye
ORCID: 0000-0003-1736-7717

Cite As: Ulaş, M. & Yılmaz, M.(2021). "SQ4R Stratejisinin Okuduğunu Anlamayı Geliştirmedeki Önemi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(49): 1997-2003.

ÖZET

Okuma, öğrenme ve bilgiye ulaşmada en çok ihtiyaç duyulan yollardan biridir. Temel dil becerilerinden olan okuma anlama ile sonuçlandığında gerçek amacına ulaşır. Dili ve düşüncüyü geliştirmede okuduğunu anlama becerisinin katkısı olduğu bilinmektedir. Okuduğunu anlama, yazılı bir metnin ayrıntılarını kavrayarak anlam çıkarmayı gerektiren bir süreçtir. Okuduğunu anlayan öğrencilerin eleştirel düşünen, metni anlayarak yazarın metinde verdiği mesajı tam olarak kavrayabilen ve kendi fikirleri ile değerlendirebilen bireyler olması beklenmektedir. Bu açıdan okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesi önemlidir. İlkokul kademesinde kazanılan okuduğunu anlama becerisinin öğrencilerin ileriki akademik başarısını etkilediği düşünülmektedir. Okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde geleneksel yöntemler yerini çeşitli stratejilere bırakmıştır. Öğrencilerin okuduğunu anlamasını kolaylaştıracak ve metindeki anlamı tam olarak kavrayabilmelerini sağlayan birtakım stratejiler vardır. Araştırmacılar bu stratejileri okuma öncesi, okuma sırası, okuma sonrası ve okuma sürecinin bütünü de kullanılan stratejiler olarak sınıflandırmışlardır. Bu çalışmada okuma sürecinin tamamında kullanılacak okuduğunu anlama stratejilerinden SQ4R stratejisi ele alınmıştır. Araştırma derleme türü bir araştırma olup, elde edilen sonuçların alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okuduğunu Anlama Becerisi, SQ4R Stratejisi, Öğrenci

ABSTRACT

Reading is one of the most needed ways of learning and accessing information. Reading, which is one of the basic language skills, reaches its true purpose when it results in comprehension. The contribution of reading comprehension skills in developing language and thinking is known. Reading comprehension is a process that requires a grip on the details of a written text and making sense of it. It is expected that students who understand what they read will be individuals who can think critically, fully comprehend the message given by the author by understanding the text, and evaluate it with their own ideas. In this respect, it is important to develop reading comprehension skills. It is believed that the reading comprehension skill acquired at the primary school level affects the future academic success of the students. Traditional methods had been replaced by various strategies in the development of reading comprehension skills. There are some strategies that will facilitate the students' reading comprehension and enable them to comprehend the meaning completely in the text. Researchers classified these strategies as pre-reading, reading, post-reading, and strategies used throughout the reading process. In this study, the SQ4R strategy, one of the reading comprehension strategies that can be used during the entire reading process, is discussed. It is thought that the results of this study, which is a compilation type research, will contribute to the scientific research area.

Key words: Reading Comprehension Skill, SQ4R Strategy, Student

1.GİRİŞ

Dil, insanların duygu ve düşüncelerini dış dünyaya açıklayıp ifade edebildiği bir araçtır. İnsanın günlük kullandığı iletişim unsurlarını içinde barındıran bir güç olup ifade etme ve anlama becerilerini içinde barındırır. İnsan hayatı anlamlandırma çabası içerisinde bu nedendir ki etrafındakileri merak edip anlamaya çabalar. Bu anlama çabasının temelini de okuma oluşturur.

Okuma, bilişsel süreçlerle psikomotor becerilerin etkinliğiyle yazılı sembollerden anlam çıkarma olayıdır (Razon, 1980). Okuma, duyu organları yardımıyla alınan sembollerin ön bilgilerin kullanılmasıyla zihinsel bir işlemde geçirilerek bunun sonucunda metinlerden anlam kurma sürecidir (Yılmaz, 2019, s. 11). Akyol (2020, s. 1) okuma, ön bilgilerin kullanılmasını içeren okuyucu ve yazar arasında dinamik bir iletişime dayalı, belirli bir amaç ve yöntem doğrultusunda, uygun bir ortamda gerçekleşen anlam kurma sürecidir. Kurdayıoğlu (2011, s.16) okumanın tanımı araştırmacıların ele aldıkları konuya göre değişkenlik göstermektedir bunun sebebi ise okumanın gözle görülmeyen bir zihinsel süreç olmasından kaynaklandığı ifade etmiştir.

Okuma sürecinin temel amacı okuduğunu anlama olup bireyin etkin ve bilinçli bir şekilde çabasını gerektirir (Epçaçan, 2007, s. 22). Güneş'e göre (2009, s. 4) okuma sürecine, çizgi harf ve sembollerin algılanmasıyla başlanıp ardından dikkat yoğunlaştırılarak kelimeler tanınır ve cümleler anlaşılır. Bu tanıma anlama sürecinde

ilgi duyulan ve okurca önemli görülen bilgiler seçilir. Ardından sıralama, sınıflama, bağlantı kurma, sorgulama, analiz sentez ve değerlendirme gibi zihinsel işlemlerden geçilir ve ön bilgilerle birleştirilerek zihinde yeniden yapılandırılır. Bu yapılandırmada okuma eylemini gerçekleştirenin ilgi, güdülenmesi, okuma amacı, genel kültürü gibi etkenler etkili olmaktadır (Kardaş, 2019, s. 101).

Okuduğunu anlama sürecinde dikkatin önemli bir görevi vardır. Okumanın işlevsel olabilmesi için okuyucunun materyale yoğunlaşarak okuyucunun uygun stratejileri kullanıp duygu dünyasını anlamaya odaklayarak okuma eylemini gerçekleştirmesi dikkatini de okunan metne yoğunlaştırması gerekir (Gür, 2018, s. 3).

Türkçe dersi kişinin hayatında önemli bir yer tutar ve bu dersin en önemli amaçlarından biri öğrencilere okuduklarını anlama becerisi kazandırmaktır. Bu amaç için sınıf öğretmenlerine büyük görev düşmektedir. Çünkü okuduğunu anlama becerisi çeşitli etkinlik ve uygun stratejiler ile geliştirilen bir beceri olduğu düşünülmektedir. Okuduğunu anlama stratejileri; metnin neden okunduğunu ve neden- sonuç ilişkisi kurarak metni anlamaya yardımcı olur. Anlama olmadan okumanın gerçek amacına ulaşamayacağından okuduğunu anlama stratejileri son derece önemlidir. Okuduğunu anlamayı geliştirici strateji ve tekniklerin öğretmenler ve öğrenciler tarafından öğrenilip uygulanması gerekmektedir. Böylece öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin artacağı düşünülebilir (Yılmaz, 2008, s. 324).

Okuma sürecinin öncesinde, sırasında, sonrasında kullanılan stratejiler vardır bir de okuma sürecinin her aşamasında kullanılan çoklu okuduğunu anlama stratejileri mevcuttur. Okuma etkinliğini gerçekleştirenlerin bilişsel farkındalığını, öğrenme ve anlama becerilerini geliştirmek için araştırmacılar tarafından genellikle strateji adımlarının baş harflerinin kısaltmasıyla akronim şeklinde kullanılan stratejiler vardır Türkben (2021, s. 113). Bu stratejilerden biri SQ4R stratejisidir. Bütüncül okuma stratejilerinin en büyük katkısı belirli bir alanda farklı seviyelerdeki öğrencilerin derinlemesine ve detaylı okuma yapılacağı zaman kullanılabilir olmasıdır.

Bireylerin eğitim hayatında önemli bir yeri olan okuduğunu anlama ilköğretim yıllarında kazanılan bir beceridir. Okuduğunu anlama becerisinin yeterince gelişmesi bireyin ileriki akademik başarısını da olumlu etkilediği düşünülmektedir. Okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesine etki eden birtakım stratejiler vardır. Bu araştırmada okuduğunu anlama stratejilerinden olan SQ4R stratejisinin okuduğunu anlama becerisini geliştirmedeki önemi araştırılmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, SQ4R stratejisinin okuduğunu anlamayı geliştirmedeki öneminin incelenmesidir.

1.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacına en iyi şekilde hizmet edeceği düşünülen betimsel araştırma modellerinden alan taraması araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, söz konusu durumu derinlemesine ve dikkatli bir şekilde yansıtır (Büyüköztürk vd., 2020, s. 24).

2. OKUMANIN ÖNEMİ

Öğrenci okuma sırasında yazıların anlamını sorgulamakta, bulmakta ve çözümlene yapmaktadır. Bu sebeple okuma süreci çeşitli zihinsel faaliyetleri gerektirmektedir. Bunlar araştırma, keşfetme, bağlantı kurma, birleştirme, yorumlama, sorun çözme ve değerlendirme süreçleriyle gerçekleşmektedir. Bu bakımdan diğer dil becerilerinden farklıdır (Güneş, 2021, s. 21).

Okuma, kelime tanıma becerisi ve okuduğunu anlama ile ilgilidir. Kelime tanıma becerisi gelişmiş bireyler hızlı okumada ve okuduğunu anlamada başarılıdırlar ve okuma sürecinde anlamaya odaklıdırlar. Kelime tanıma becerisi zayıf okuyucular için ise durum tam tersi olup kelimelere odaklanmaktan anlamaya vakit ayıramazlar (Yılmaz, 2008, s. 132).

Bununla birlikte Akyol (2020, s. 4-7) okumanın etkili olabilmesi için belirli bir prensip doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmiş ve şu şekilde sıralamıştır:

- Okuma anlam kurma sürecidir.
- Okuma akıcı olmalıdır.
- Okuma stratejik olmalıdır.
- Okumaya karşı güdülenmiş olmak gerekir.

- Okuma hayat boyu devam etmelidir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Öğrencilerin;

Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması amaçlanmaktadır (MEB, 2019, s. 8).

3. OKUDUĞUNU ANLAMA

Okuduğunu anlama, ilkokul kademesinden öğrencilere kazandırılan bir dil becerisi olup yazılı bir üründen anlam çıkarmayı ve cümleler arasındaki bağlantıyı ayrıntılı olarak kavramayı gerektirir (Epeçan, 2009, s. 210). Yılmaz (2018, s. 82) ise okuduğunu anlamayı okuyucunun okuduğu metinde elde ettiği yeni bilgiler ile eski bilgiler arasında bağ kurarak yeni bir öğrenme gerçekleştirilmesi olarak tanımlamıştır.

Okuma eylemi, anlama ile sonuçlanırsa değer kazanır. Bu nedenle okuma öğretiminin anlama etkinliği ile nihayettirmek gerekir (Tazebay, 2005, s. 16).

Robinson ve Good'a göre (1987; akt. Yılmaz, 2008, s. 135) okuduğunu anlama basit anlama, yorumlayıcı anlama ve sorgulayıcı anlama şeklinde kategorilere ayrılır:

1.Basit anlama: Bilginin yerini bulma, bilgiyi toplama, basamakları izleme, karakterleri belirleme, yerleri belirleme, yönergeleri izleme, yazarın yapısal planını açıklama gibi becerileri içerir.

2.Yorumlayıcı Anlama: Ana fikri bulma, önemli fikirleri seçip organize etme,kavram ve prensipleri geliştirme, özetleme, çıktılar ve etkileri test etme, ima edilen manaları anlama, genellemeler yapma, ilişkileri belirleme, ileriye dönük tahmin, önemli ve ilgili olanı belirleme,bilgileri karşılaştırma, uygulamaları belirleme, uygulama yapma,yazarın amacını, karakterlerin eğilim ve motivasyonlarını belirleme, zevk alabilme, yazarın fikir ve eğilimini belirleme, yazara ait bir fikri tamamlama, ortamı başka ortamlarla karşılaştırma, ortamı kişisel tecrübelerle birleştirme, duygusal imajlar oluşturma, duygusal cevaplar oluşturma, okuduğunu yeniden yapılandırma, imlaya dikkat ederek okuma, çıkarsama yapma.

3.Sorgulayıcı Anlama: Okunanların yeterlilik, kalite, değer, doğruluk, gerçeklik, tarafsızlık, tutarlılık açısından değerlendirilip karşılaştırılmasını gerektirir. Ayrıca yazarın amaçlarını ve tavrını, ortamda kullanılan dili, ortam açısından konuyu,dili, yazarın uzmanlığını ve bilginin kaynağını değerlendirme becerilerini içerir.

3.1.Okuduğunu Anlamayı Geliştirme Yolları

Anlama öğretimi güç bir çalışmadır. Öğretmenler anlama öğretimi konusunda ya hiç eğitim almamış ya da çok az eğitim almış oldukları ve okuduğunu anlama öğretiminin son otuz yıldır yeterince ivme kazanmadığı görülmektedir. Uluslararası PIRLS, PISA gibi değerlendirme araştırmalarında öğrencilerin anlama başarılarının düşük olduğu görülmektedir (Güneş, 2021, s. 173). Buradan okuduğunu anlama öğretiminin yeterince başarılı gerçekleşmediği düşünülebilir.

Baştuğ vd. (2021, s. 27) okuduğunu anlamayı geliştirmenin temel ilkelerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

- 1- Okuduğunu anlama akıcı okumayı gerektirmekle birlikte tek başına yeterli de değildir. Akıcı okumayan öğrencinin okuduğunu anlama başarı göstermesi de güçtür.
- 2- Okuma amaçlı yapılan bir eylemdir bu nedenle metinden anlam çıkarmayı gerektirir.
- 3- Okuduğunu anlama kompleks bir süreçtir. Bu süreci başarıyla sonlandırmak için metinden anlam çıkarmak gereklidir.
- 4- Okuduğunu anlama süreci dikkat gerektirir. Hem metin içi bilgilerin hatırlanması hem de çıkarımlar yapılması için öğrencilerin okuma sürecinde dikkatini üst düzeyde tutması için öğretmenler de gerekeni sağlamalıdır.
- 5- Okuduğunu anlama esnasında bir çok beceri aynı anda kullanılır ve bu yüzden karmaşık bir süreç olarak nitelendirilir. Bu beceriler derin anlamayı sağlayacak beceriler; ön bilgileri hareket geçirme, bağlantı kurma, tahmin etme, okuma, analiz, sentez, yorumlama ve sorgulama şeklinde sıralanabilir.
- 6- Okuduğunu anlama, aynı zamanda ilgi motivasyon ve olumlu tutum gerektirir. Okuma motivasyonu, ilgisi ve tutumu düşük öğrencilerin okuduğunu anlaması güçtür. Bunun için öğrencilerin okuduğunu anlamada başarı göstermeleri için gereken önlem alınmalıdır.
- 7- Kelime dağarcığı okuduğunu anlamada en temel şartlardan biri olup metin içindeki kelimeleri kendi bağlamında bilmeli ve anlaşılmalıdır. Kelimelerin tanınmaması metni anlamada eksikliğe sebep olur.

- 8- Akıcı okumak ve kelime hazinesi tek başına okuduğunu anlama için yeterli olmayabilir bunun için okuduğunu anlama stratejileri gereklidir.

Epçaçan' a göre (2008, s. 24) iyi bir okuyucu ne için hangi amaçla okuduğunu bilir, metni gözden geçirir ana hatlarını tarayarak metin hakkında bir fikre sahip olur. Bu bakımdan okunan materyalin daha iyi anlaşılması, metnin verdiği mesajın okuyucu tarafından tam ve doğru şekilde anlaşılması ve okuma sürece dayalı bir eylem olduğundan strateji odaklı gidilmesi ve çeşitli stratejilerin işe koşulması gerekir (Sarıkaya, 2020, s. 127).

Güngör ve Ün Açıkgöz'e göre (2006, s. 482) okuduğunu anlamanın geliştirilmesi, için okuduğunu anlama stratejilerini bilmek gerekmektedir. Temizkan (2008, s. 134) ise okuduğunu anlama stratejileri okunandan nasıl bir anlam çıkarımı yapıldığına ve anlamanın gerçekleşmemesi durumunda ne yapıldığına dair sonuçları ortaya çıkarttığını belirtmiştir.

4. OKUDUĞUNU ANLAMA STRATEJİLERİ

Etkili ve iyi okuma becerisine sahip olanlar ve bu eylemi alışkanlık haline getirmek isteyenler okuma öncesinde, okuma,sırasında, okuma sonrasında çeşitli zihinsel etkinliklerde bulunmakta ve yapılandırmacı süreçler geçirmektedir (Allen,2003). Epçaçan (2009), Baştuğ vd. (2019) okuduğunu anlama stratejilerini; okuma öncesi stratejiler, okuma sırası stratejileri, okuma sonrası stratejileri ve okuma sürecinin tümünde kullanılan stratejiler olmak üzere sınıflandırmışlardır.

4.1. Okuma Öncesinde Kullanılabilecek Stratejiler

Okuyucunun metne başlamadan önce dikkatinin canlı tutulmasını sağlayan ve okunan metnin anlaşılmasını kolaylaştıran stratejilerdir. Okuyucunun okuma öncesinde kullanabileceği dikkat stratejileri; beklenti oluşturma stratejisi, şema oluşturma stratejisi, kendine güven duyma ve içten güdüleme stratejisidir (Yılmaz, 2018, s. 87).

4.2. Okuma Sırasında Kullanılabilecek Stratejiler

Okuma sırasında okuyucunun anlamasına yardımcı olan stratejilerdir. Bu stratejiler; altını çizme stratejisi, metnin kenarına not alma stratejisi, kelimelerin değil, düşüncelerin takibini yapma stratejisi, başkalarına öğretiyormuş gibi okuma stratejisidir (Yılmaz, 2018, s. 88).

4.3. Okuma Sonrasında Kullanılabilecek Stratejiler

Okuyucunun okuması sona erdikten sonra kullanabileceği stratejilerdir bunlar; okunan metni tekrar etme stratejisi, anlamlandırma stratejisidir (Yılmaz, 2018, s. 89).

4.4. Okuma Sürecinin Tümünde Kullanılabilecek Stratejiler

Birden fazla strateji iç içe kullanıldığından çoklu ya da bütüncül okuma stratejileri olarak adlandırılır (Baştuğ, Hiğde, Çam, Örs ve Efe, 2019, s. 48-49). Bu stratejiler; stratejik not alma, SQ4R, Çoklu geçiş stratejisi, KWL, işbilikli stratejik okuma, kavram haritası ve grafik örgütlemeler, İTS, TİÖD stratejisidir (Epçaçan, 2009, s. 215).

5. SQ4R STRATEJİSİ

SQ4R stratejisi daha çok açıklayıcı ve betimleyici metinlerde kullanılması için tasarlanmıştır. Bunun yanı sıra bilgilerin hatırlanması ve anlamlandırılması bakımından önemli bir stratejidir (Epçaçan, 2009, s. 216). İlk olarak SQ3R olarak ortaya çıkan bu strateji Applegate ve arkadaşları (1994) tarafından Reflect (Yansıtma) basamağı eklenerek SQ4R halini almıştır (Gürbüz, 2014, s. 26). SQ4R tekniği, tekniği oluşturan aşamaların baş harflerinin yan yana gelmesi ile oluşmuştur (Başar, Özcan ve Doğan, s. 2020).

Tablo 1: SQ4R Stratejisi Aşamaları

S	SURWEY- Tarama - Gözden Geçirme
Q	QUESTION - Soru Sorma
4	READ - Okuma
R	REFLECT - Yansıtma
	RECITE - Bakmadan Cevaplama
	REVIEW - Tekrar Gözden Geçirme

Wong'a göre (2009; akt. Khusniyah ve Lustyantie, 2017, s. 203) SQ4R, ders kitabı bölümlerini okumak ve anlamak için aynı zamanda not almalarını hatırlatan bir sistemdir. Her yaklaşımda olduğu gibi, herhangi bir adımı atlamak sistemi zayıflatır.

Bu stratejiden en fazla faydayı elde etmek için aşağıdaki altı adım uygulanmalıdır;

- 1) Genel bir bakış elde etmek için ilgili bölümü incelenir.
- 2) Her başlık ve alt başlık için sorular yazılır.
- 3) Bilgileri her seferinde bir paragraf olacak şekilde okunur.
- 4) Bilgileri kaydetmek için bir not alma şekli seçilir.
- 5) Paragraftaki önemli bilgileri tekrar edilir.
- 6) Bölümde öğrenilen bilgileri gözden geçirilir.

Bu stratejinin uygulaması detaylı şekilde aşağıdaki basamaklara göre yapılır.

- 1- *Gözden geçirme, Tarama:* Birkaç dakika metin incelenir bu aşamada metnin içeriğinin ön incelemesi yapılır, ayrıntılı incelemeye yer verilmez. Öğrencinin zihninde şemalar oluşturması sağlanır (Baştuğ, 2019, s. 113). Bu basamakta metin başlığı ve yazarı inceleme, görselleri ve alt başlıkları, inceler ve paragrafın ilk ve son cümlelerini okur (El-Koumy, 2004, s.51).
- 2- *Soruların Yazılması:* Bu basamakta metnin başlığı ya da alt başlıkları soru haline getirilir. Bu sorular oluşturulurken kim, ne, nerede, niçin, nasıl soru kalıpları kullanılır. Soruları yazmaları için on ya da on beş dakika verilir. Sorular uygulayıcı tarafından da hazırlanabilir. Bu basamak metinle ilgili genel bakış açısı oluşturmayı, okuma amacı oluşturmayı, ön bilgilerin kullanılmasını ve öğrencinin metne odaklanmasını sağlar (El-Koumy, 2004, s. 51; Baştuğ vd., 2019, s. 113; Epçaçan, 2009, s. 216).
- 3- *Okuma:* Metin okunur ve bir önceki basamakta oluşturulmuş sorulara cevap aranır. (Karadağ ve Yurdakul, 2020; Baştuğ vd., 2019, s. 113). Bu basamakta öğrenci metni derinlemesine sessiz okuma yapar ve önceki basamaklardaki soruların cevaplarının bulunduğu bölümlerin altını çizer (Başar, Özcan ve Doğan, 2020, s. 160).
- 4- *Yansıtma:* Öğrencinin okuduğu metninden öğrendiklerini ortaya çıkardığı ve bilgileri değerlendirip yaşantısıyla ilişkiler kurduğu aşamadır. Öğrenci bu aşamada okumanın ardından oluşturulan soruların yanıtlarını sözlü ya da yazılı olarak belirtir. Öğrencinin soruları doğru hazırlanmışsa cevaplama sonrasında yirmi birinci yüzyıl becerilerinden olan disiplinler arası ilişki kurma becerisinin gelişeceği söylenebilir (Başar, Özcan ve Doğan, 2020, s. 161).
- 5- *Bakmadan Cevaplama:* Bu aşamada öğrenci metni özümseyip özümsemediğini sınar (Başar, Özcan ve Doğan, 2020, s. 161). Metin içerisinde anlayamadığı yanlış anladığı yerler için metnin üzerinden geçer. Soruların cevapları kontrol edilir (Başar, Özcan ve Doğan, 2020, s. 161).
- 6- *Tekrar Gözden Geçirme:* Öğrencinin bu aşamada özetleme yapması gerekir bu yüzden metni bir daha gözden geçirir, hatırlayamadığı noktaları ve zorluk çektiği soruları cevaplar (Epçaçan, 2009, s. 216).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Okuduğunu anlama tüm derslerin temelini oluşturur. Bu açıdan bakıldığında çağın gereği olarak okuduklarını hızlıca anlayabilen bireylerin yetişmesi gerekmektedir. Sonunda anlama olmayan okumanın gerçek manasına ulaşmadığı araştırmacılarca vurgulanmıştır. Okuduğunu anlama becerisi çeşitli stratejilerle geliştirilebileceğinden bu stratejileri kullanmak önemlidir. Bu stratejilerden biri olan SQ4R stratejisi ile çalışan ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlamada daha başarılı oldukları ve bu stratejinin okuduğunu anlama becerisini geliştirmede kalıcı etkiye sahip olduğu (Gürbüz, 2014), SQ4R stratejisinin akademik özyeterliliği artırdığını (Nourmohammadi, 2018), okuduğunu anlama stratejileri farklı derslerde de uygulanabildiğini (Simbolon ve Marbun, 2017), SQ4R stratejisi İngilizce okuduğunu anlama becerilerini geliştirdiğini (Khusniyah ve Lustyantie, 2017), hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerisini geliştirmede katkı sağladığını (Özaydın, 2019) araştırmalarında ortaya konmuştur. Bütün bu etkiler düşünüldüğünde öğretmenlerin okuduğunu anlama stratejilerini bilmesi ve anlama becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalar yapması gerekir. Öğrencinin okuma eyleminde aktif olarak yer aldığı SQ4R stratejisinde okunan metni unutmama konusunda kalıcı etkiye sahip olduğu ve

öğrencinin okumaya aktif katılımı ve kendi anlamasını değerlendirme imkanı bulduğu bir strateji olduğundan derslerde kullanılması gerekir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

1. Öğretmenler SQ4R okuduğunu anlama stratejisi hakkında öğrencilere bilgi vermeli ve etkinliklerle bu stratejiyi uygulamalıdır.
2. SQ4R stratejisi farklı disiplinlerde de kullanılarak etkinlikler çeşitlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

Allen, S. (2003). An analytic comparison of three models of reading strategy instruction. *International Reviews of Applied Linguistics in Language Teaching*, 41(4), 319-338.

Anderson, N. J. (2004). Metacognitive reading strategy awareness of EFL learners. *The CATESOL Journal*, 16(1), 11-27.

Akyol, H. (2020). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. (18. bs) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Başar, M., Özcan Z. E. ve Doğan C. (2020). Anlama ve anlama becerilerinin geliştirilmesi. E. G., Özenç ve Özenç, M. (Ed.) 147-167), *Kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi içinde*, (s.147-167). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Baştuğ M., Hiğde A. Çam, E., Örs, E. ve Efe P. (2019). *Okuduğunu anlama becerilerini geliştirme stratejiler, teknikler, uygulamalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Beyreli, L. ve Amanvermez İncirkuş, F. (2018). Etkileşimli sesli okuma ve sq4r okuma stratejilerinin anlamaya etkisi: karma yöntem araştırması. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 6(1), 271-291.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (28. bs) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

El-Koumy, A.S.A.K. (2004). *Metacognition and reading comprehension: current trends in theory and research*. ED490569. doi:10.2139/ssrn.2364871 adresinden erişilmiştir.

Epçaçan, C. (2008). *Okuduğunu anlama stratejilerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenme ürünlerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Epçaçan, C. (2009). Okuduğunu anlama stratejilerine genel bir bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 207-223.

Güngör, A. ve Ün Açıkgoz, K. (2006). İşbirlikli öğrenme yönteminin okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımı ve okumaya yönelik tutum üzerindeki etkileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 48, 481-502.

Güneş, F. (2009). *Hızlı okuma ve anlamı yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınları.

Güneş, F. (2021). *Anlama öğretimi*. (1. bs) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Gür, D. (2018). *İlkokul öğrencilerinin dikkat düzeyleri ve dikkat özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gürbüz, M. (2014). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinde sq4r tekniğinin okuduğunu anlamaya etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Karadağ, R. ve Yurdakal, İ. (2020). Okuma eğitimi. Susar Kırmızı, F. (Ed.), *İlk ve ortaokullarda Türkçe öğretimi* içinde, (s.101-164). Ankara: Anı Yayıncılık.

Kardaş, M.N. (2019). Okuma ve okuduğunu anlamının önündeki engeller. M. Kaya ve M.N. Kardaş (Ed.), *Okuma eğitimi*. (101-126). Ankara: Nobel Akademi.

Khusniyah N. L. ve Lustyantje L. (2017). Improving english reading comprehension ability through survey, questions, read, record, recite, review strategy (SQ4R). *Canadian Center of Science and Education*, 10(12), 202-21.

Kurudayıoğlu, M. (2011). Zihinsel ve fiziksel bir süreç olarak okuma. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 15-29.

- McNamara, D. S.ve Kendeou, P. (2011).Translating advances in reading comprehension research to educational practice. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 4(1), 33-46.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB). (2019). Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara.
- Nourmohammadi, A.A. (2018). Okuduğunu anlama becerileri eğitiminin (SQ4R) benlik saygısı ve akademik öz-yeterlik üzerindeki etkinliği. *Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences*, 9(97), 12-15.
- Özyılmaz, G. (2010). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerine okuduğunu anlama stratejilerinin öğretiminin okuduğunu anlama başarısı üzerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pauk, W. (1984). The new SQ4R. *Reading World*, 23(3), 274-275.
- Razon, N. (1980). Okuma bozuklukları ve nedenleri. *Pedagoji Dergisi*, Sayı 1.
- Sarıkaya, B. (2020). Okuma süreçleri, Kaya M. ve Kardaş M.N. (Ed.), *Okuma eğitimi içinde*, (s.12-150). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Simbolon N. Ve Marbun I. (2017). Implementation of sq4r model to increase reading comprehension ability of elementary students. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 118, 999-1003.
- Tazebay, A. (2005). *İlkokul öğrencilerinin okuma becerilerinin okuduğunu anlamaya etkisi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.
- Temizkan, M. (2008). Bilişsel okuma stratejilerinin Türkçe derslerinde bilgiye dayalı metinleri okuduğunu anlama üzerindeki etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 129-148.
- Tükben, T. (2021). Okuma Eğitimi, Temizyürek F. ve Türkben T. (Ed.), *Türkçe Öğretimine genel bir bakış el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2008). Kelime tekrar tekniğinin akıcı okuma becerilerini geliştirmeye etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 323-350.
- Yılmaz, M. (2008). Türkçede okuduğunu anlama becerilerini geliştirme yolları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 131-139.
- Yılmaz, M. (2018). Okuma eğitimi, Yılmaz M. (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi içinde*, (s. 81-112). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2019). *Okuma güçlüğü ve tedavisi*. Ankara: Gece Akademi Yayınları.